

«حقوق در آینه رویه قضایی» (۱)

حقوق بانکی کاربردی (جلد اول)

عقود بانکی

(تعاریف، اصطلاحات، ساختار نظام بانکی، انواع بانک، مؤسسات اعتباری، انواع عقود بانکی، ضمانت نامه بانکی و گشایش اعتبار اسنادی و قوانین و مقررات و بخشنامه های بانکی)

با همکاری:

گروه پژوهش های حقوقی هلدینگ «پاروگر»

علیرضا توفیق

(قاضی دادگستری و مدرس دانشگاه)

سرشناسه	: توفیق، علیرضا، ۱۳۵۴، گردآورنده Tofigh, Alireza
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق بانکی کاربردی/علیرضا توفیق: با همکاری گروه پژوهش‌های حقوقی هلدینگ داروگر.
مشخصات نشر	: تهران: مشق شب، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ج ۳: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۳۸-۰ : دوره ۳-۳۷-۸۹۲۰-۶۰۰-۹۷۸ : ج ۱ : ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۳۹-۷ : ج ۲.
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: بالای عنوان: حقوق در آیین رویه قضایی.
یادداشت	: کتابنامه.
مدرجات	: ج. ۱. عقود بانکی: (تعاریف، اصطلاحات، ساختار نظام بانکی، انواع بانک (...). ج. ۲. دعاوی بانکی.
عنوان دیگر	: حقوق در آیین رویه قضایی.
موضوع	: بانک و بانکداری -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Banking law -- Iran
موضوع	: بانک و بانکداری -- ایران -- جنبه‌های حقوقی
موضوع	: Banks and banking -- Iran -- Legal aspects
شناسه افرو	: هلدینگ داروگر. گروه پژوهش‌های حقوقی
رده بندی کنگره	: ۹۷ / ۱۹۷ / ۴۰ / KM۴۹۴
رده بندی دیویی	: ۳۴۶ / ۵۰۸۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۱۹۵

نام کتاب:

«حقوق در آیین رویه قضایی» (۱)

حقوق بانکی کاربردی (جلد اول) / عقود بانکی

نویسنده: علیرضا توفیق، قاضی دادگستری و مدرس دانشگاه

با همکاری: گروه پژوهش‌های حقوقی هلدینگ داروگر

ویراستار فنی: دکتر قاسم دولتخواهی

ناشر: انتشارات مشق شب

صفحه‌آرایی و طراحی جلد: آیدین علی‌بیگی

نوبت چاپ: اول / ۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک جلد یک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۳۷-۳

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۳۸-۰

قیمت: ۱۳۰،۰۰۰ تومان

نشانی مرکز نشر و پخش: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان قدس،

ساختمان آنا تول فرانس، (شماره ۳) واحد ۱۱

تلفن تماس: ۱۷ - ۶۶۹۶۲۵۱۶ - ۶۶۴۸۸۸۲۰ نمابر: ۶۶۴۸۸۸۲۰

www.mashgheshabpub.ir

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می‌باشد.

مقدمه.....	۱۳
فصل اول / کلیات	۱۹
گفتار اول: تعریف حقوق بانکی.....	۲۱
گفتار دوم: مفهوم حقوق بانکی کاربردی.....	۲۱
گفتار سوم: ماهیت حقوق بانکی.....	۲۳
گفتار چهارم: جایگاه «حقوق بانکی» در نظام حقوقی کشور.....	۲۴
گفتار پنجم: منابع حقوق بانکی.....	۲۵
مبحث اول: مبانی.....	۲۵
مبحث دوم: آیین دادرسی و دستورالعمل های بانکی.....	۲۶
مبحث سوم: منابع فقهی.....	۲۶
مبحث چهارم: رویه قضایی.....	۲۷
مبحث پنجم: رویه عملی و عرف.....	۲۷
مبحث ششم: مقررات و رویه های بین المللی.....	۲۸
مبحث هفتم: دکترین حقوقی و نظریه دانیل حقوق.....	۲۸
گفتار ششم: اصطلاحات حقوق بانکی.....	۲۸
گفتار هفتم: ساختار بازار پول در ایران.....	۳۷
مبحث اول: بانک مرکزی.....	۳۷
بند اول: وظایف بانک مرکزی.....	۳۷
بند دوم: ساختار بانک مرکزی.....	۳۸
بند سوم: مجمع عمومی.....	۳۸
بند چهارم: وظایف مجمع عمومی عبارت است از: (بند ج ماده ۱۷ قانون پولی و بانکی کشور).....	۳۸
مبحث دوم: شورای پول و اعتبار.....	۳۹
مبحث سوم: هیئت عامل.....	۴۰
مبحث چهارم: هیئت نظارت اندوخته اسکناس.....	۴۰
مبحث پنجم: هیئت نظار.....	۴۱
مبحث ششم: انواع بانک ها و مؤسسات اعتباری و صندوق های قرض الحسنه و شرکت های تعاونی اعتباری.....	۴۱
بند اول: بانک ها (خصوصی، دولتی، مجاز، غیرمجاز).....	۴۲
بند دوم: مؤسسات مالی اعتباری غیر بانکی (مجاز و غیرمجاز، عمومی و تخصصی).....	۴۲

۴۳	مبحث هفتم: انواع مؤسسات اعتباری
۴۴	مبحث هشتم: صندوق و بانک قرض الحسنه
۴۶	مبحث نهم: شرکت های تعاونی اعتبار، شرکت های واسپاری (لیزینگ) و صرافی ها
۴۷	گفتار هشتم: عقود بانکی
۴۸	مبحث اول: عقود مشارکتی: (قراردادهای تخصیص منابع پولی)
۵۰	بند اول: قرارداد مشارکت مدنی
۵۳	بند دوم: مشارکت حقوقی
۵۴	بند سوم: قرارداد مجاریه
۵۹	بند چهارم: قرارداد مزارعه
۶۰	بند پنجم: مساقات
۶۲	مبحث دوم: عقود مبادله ای
۶۳	بند اول: خرید دین
۶۸	بند دوم: جعاله
۷۱	بند سوم: اجاره به شرط تملیک
۷۶	بند چهارم: فروش اقساطی
۸۰	بند پنجم: سلف
۸۳	بند ششم: مرابحه
۸۵	بند هفتم: استصناع
۸۸	مبحث سوم: قرض الحسنه
۹۱	گفتار نهم: ضمانت نامه بانکی
۹۲	مبحث اول: تعریف ضمانت نامه بانکی
۹۴	مبحث دوم: ارکان ضمانت نامه بانکی
۹۵	مبحث سوم: ماهیت حقوقی ضمانت نامه بانکی
۹۶	مبحث چهارم: ویژگی های ضمانت نامه بانکی
۹۷	مبحث پنجم: انواع ضمانت نامه بانکی
۹۷	بند اول: انواع ضمانت نامه از نظر موضوع مورد تضمین
۱۰۰	بند دوم: انواع ضمانت نامه از نظر نحوه صدور
۱۰۰	مبحث ششم: مزایای صدور ضمانت نامه برای طرف های ضمانت نامه
۱۰۱	مبحث هفتم: دستور موقت مبنی بر منع پرداخت ضمانت نامه بانکی
۱۰۱	بند اول: نظریات راجع به امکان صدور دستور موقت و عدم امکان آن

بند دوم: نحوه درخواست دستور موقت و خوانندگان دعوا (براساس نظراقلیت)	۱۰۵
بند سوم: توافق رجوع به داوری در موارد اختلاف	۱۰۵
بند چهارم: حقوق تطبیقی	۱۰۶
مبحث هشتم: نحوه مطالبه ضمانت نامه بانکی	۱۰۹
بند اول: ذی نفع	۱۰۹
بند دوم: مطالبه و شرایط حاکم بر آن	۱۰۹
مبحث نهم: صدور تأمین خواسته نسبت به ضمانت نامه بانکی	۱۱۳
گفتار دهم: گشایش اعتبار اسنادی	۱۱۳
مبحث اول: اتاق بازرگانی بین المللی و مقررات یکسان	۱۱۴
مبحث دوم: مقررات یکسان و متحدالشکل برای اعتبارات اسنادی و ایجاد رویه و عرف واحد	۱۱۵
مبحث سوم: C.P. چیست؟	۱۱۵
مبحث چهارم: تعریف اعتبار اسنادی	۱۱۶
مبحث پنجم: مراحل معامله اعتبار اسنادی	۱۱۶
مبحث ششم: اصول حاکم بر اعتبارات اسنادی	۱۱۷
مبحث هفتم: انواع اعتبارات اسنادی	۱۱۷
بند اول: انواع اعتبارات اسنادی از جهت زمان و شمولیت	۱۱۷
بند دوم: انواع اعتبارات اسنادی با توجه به نوع تعهد بانک گشاینده و ابلاغ کننده اعتبار	۱۱۸
مبحث هشتم: ماهیت اعتبارات اسنادی	۱۱۸
فصل دوم / پیوست ها	۱۲۱
گفتار اول: قوانین و مقررات	۱۲۳
مبحث اول: اسناد بالا دستی	۱۲۳
بند اول: اصول قانون اساسی (اصل ۴۳ و ۴۴ و ۴۸ و ۵۱)	۱۲۳
بند چهارم: سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی (۹۳/۱۱/۳۰)	۱۳۴
مبحث دوم: قوانین پولی و بانکی	۱۳۸
بند اول: قانون پولی و بانکی کشور مصوب در ۱۳۵۱/۰۴/۱۸ با اصلاحات بعدی ۵۸/۱۲/۱۸ شورای انقلاب	۱۳۸
قسمت دوم - بانک مرکزی ایران	۱۴۲
فصل اول - کلیات	۱۴۲
فصل دوم - وظایف و اختیارات	۱۴۲
فصل سوم - ارکان	۱۴۵
بخش اول - مجمع عمومی	۱۴۵

۱۴۶	بخش دوم- شورای پول و اعتبار
۱۴۸	بخش سوم- هیئت عامل
۱۴۹	بخش چهارم- هیئت نظارت اندوخته اسکناس
۱۵۰	بخش پنجم- هیئت نظار
۱۵۱	فصل چهارم- مقررات عمومی
۱۵۲	قسمت سوم- بانکداری
۱۵۲	فصل اول- شرایط تأسیس بانک
۱۵۴	فصل دوم- شرط و نحوه فعالیت بانک ها
۱۵۶	فصل سوم- ترتیب انحلال و ورشکستگی بانک ها
۱۵۷	فصل چهارم- مقررات کیفی و انتظامی
۱۵۸	بند دوم: آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۵۸/۱۲/۱۸
۱۶۰	بند سوم: قانون تنظیم بازار غیرمسکونی پولی
۱۶۲	بند چهارم: آیین نامه اجرایی قانون تنظیم بازار غیرمسکونی پولی
۱۶۵	بند پنجم: قانون تسری امتیازات خاص بانک ها به مؤسسات اعتباری غیر بانکی مجاز
۱۶۶	بند ششم: قانون عملیات بانکی بدون ربا، بهره، سود، ۱۳۶۲/۰۲/۰۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی
۱۶۶	فصل اول- (اهداف و وظایف نظام بانکی در جمهوری اسلامی ایران)
۱۶۷	فصل دوم- تجهیز منابع پولی
۱۶۸	فصل سوم- تسهیلات اعطایی بانکی
۱۷۱	فصل چهارم- بانک مرکزی ایران و سیاست پولی
۱۷۲	فصل پنجم- متفرقه
۱۷۳	بند هفتم: آیین نامه های قانون عملیات بانکی بدون ربا
۱۷۵	۲- آیین نامه فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)
۱۸۸	۳- آیین نامه فصل چهارم قانون عملیات بانک بدون ربا (بهره)
۱۹۱	آیین نامه تجهیز منابع پولی سپرده های قرض الحسنه
۱۹۳	بند هشتم: قانون نحوه وصول مطالبات بانک ها مصوب ۱۳۶۸/۱۰/۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۹۴	بند نهم: آیین نامه قانون نحوه وصول مطالبات بانک ها
۲۰۵	بند دهم: قانون منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی
۲۰۶	بند یازدهم: قانون تسهیل اعطای تسهیلات بانکی و
۲۰۹	بند دوازدهم: آیین نامه وصول مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول و
۲۱۸	بند سیزدهم: مقررات ناظر بر تأسیس و شیوه فعالیت مؤسسات اعتباری غیر بانکی

۲۱۹	بند چهاردهم: قانون شرکت های تعاونی
۲۲۰	مقدمه
۲۲۵	بند پانزدهم: دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت های تعاونی اعتبار
۲۲۵	فصل اول - تعاریف
۲۲۶	فصل دوم - شرایط و نحوه تأسیس و فعالیت
۲۲۹	فصل سوم - نظارت
۲۳۰	فصل چهارم: متفرقه
۲۳۱	مبحث سوم: دستورالعمل های اجرایی انواع عقود بانکی و نظارت بر صرافی ها
۲۳۱	بند اول: دستورالعمل اجرایی فروش اقساطی مسکن
۲۳۳	بند دوم: دستورالعمل اجرایی فروش اقساطی مواد اولیه، لوازم یدکی و ابزار کار
۲۳۶	بند سوم: دستورالعمل اجرایی فروش اقساطی وسایل تولید، ماشین آلات و تأسیسات
۲۳۹	بند چهارم: دستورالعمل اجرایی ترخیص الحسنه
۲۴۲	بند پنجم: دستورالعمل اجرایی جعله
۲۴۳	بند ششم: دستورالعمل اجرایی مشارکت مدنی
۲۴۵	بند هفتم: دستورالعمل اجرایی مضاربه
۲۴۷	بند هشتم: دستورالعمل اجرایی معاملات سلف
۲۴۹	بند نهم: دستورالعمل اجرایی اجاره به شرط تملیک
۲۵۳	بند دهم: دستورالعمل اجرایی استصناع
۲۵۷	بند یازدهم: دستورالعمل اجرایی مرابحه
۲۶۰	بند دوازدهم: دستورالعمل اجرایی خرید دین
۲۶۲	مبحث چهارم: بخشنامه های بانکی
۳۳۵	مبحث پنجم: نمونه قراردادهای بانکی مصوب شورای پول و اعتبار
۴۵۹	گفتار چهارم: نمونه قرار ارجاع امر به کارشناس
۴۶۱	گفتار پنجم: نمونه نظریه کارشناس رسمی دادگستری
۴۷۳	گفتار ششم: نمونه دادخواست ها و آرای بانکی
۴۷۳	مبحث اول: نمونه دادخواست ها
۵۱۴	مبحث دوم: نمونه آرای بانکی
۵۵۳	فهرست منابع و مآخذ

پیش‌گفتار

پیشرفت و توسعه در پرتو اعتمادسازی و شناخت همه جانبه از رویکرد، هدف و برنامه های پیش روی هر شرکت، سازمان و تشدلاتی هو بود می آید.

هلدینگ داروگر با بینش بساطه محور و مشتری مدار، با استعانت از پروردگار، درایت مدیران تصمیم ساز، تخصص کارشناسان هوشمند و هم آهنگی پرسنل همیشه همراه و مسئولیت پذیر خود، توانسته است به برندی تثبیت شده و محبوب تبدیل شود.

داروگر پس از سال ها تجربه معاشرت و همراهی با مردم شریف ایران در ارائه محصولات مختلف شوینده، بهداشتی و غذایی، به واقع جامعه را بخشی از خانواده بزرگ خود می داند.

فرصت مغتنی است که دو موضوع حیاتی در قاعده ماندگاری مردم نبوییت برندهای هلدینگ داروگر را یادآوری کنم:

نخست، آگاهی بخشی نسبت به نوع، کیفیت و مورد مصرف و کاربرد محصولات، بالا بردن سطح دانش، آگاهی و ارتقای سلیقه مشتری و ارتقای سطح کیفی محصولات، برآوری در تولید و نحوه ارائه محصولات است.

دیگر، تعهد به رضایت مندی مشتری و در عین حال، ارتقا و رقابت با بازارهای جهانی که محصول هم اندیشی و خواست مشترک بوده و هست.

افزایش تعداد و تنوع محصول از شوینده و بهداشتی تا غذایی، نشانه رشدی است که شرکت داشته و به عنوان یک کلاس ایرانی در عین تولید ۵۰۰ نوع محصول، موجبات کارآفرینی و حفظ سرمایه های انسانی و کارکنان خود را فراهم نموده است.

آیتم دیگری که از درجه اهمیت بالایی برخوردار است و از عوامل کارساز و مؤثر در ارتقا، رشد و همگرایی اهداف پیش بینی شده هلدینگ داروگر است، مشارکت و همکاری منسجم و عملیاتی با

پژوهشگران و محققان دانشگاهی و مراکز آموزش عالی و کاربلدان حوزه محصولات غذایی، بهداشتی و شوینده است.

ماحصل حمایت‌های هلدینگ داروگر با محوریت افزایش آگاهی، دانش و توان علمی و عملی همکاران، مخاطبان، تصمیم‌سازان این صنعت و نهایتاً مشتریان و مردم به عنوان سرمایه اصلی هلدینگ داروگر است.

داروگر در راستای مسئولیت اجتماعی خود با حمایت از مکتوبات دانش محور، کتاب‌ها، مقالات، یادداشت‌ها و ترجمه‌های مختلف و انتشار آن و همچنین همراهی و هم‌افزایی دانشی که ذکر آن رفت، می‌کوشد. گاهی بخش و مروج تفکر و تحقیق باشد.

امروزه با توجه به رشد دانش و آگاهی مخاطبان و مشتریان، دیگر ابزار سنتی در جذب و حفظ مشتری کارایی ندارد. به عقب، ما، بهترین و معتبرترین شاخص در جلب و نگه داشت مشتریان وفادار، افزایش کیفیت و نهایتاً حصول و در عین حال احترام به ذائقه مشتریان قدیمی و البته ارتقای سطح درخواست مشتری و رشد سلیقه، خواست اوست.

هلدینگ داروگر با استعانت از پروردگار منار و بهره‌مندی از متخصصان باتجربه، تحصیلکرده و جوان، توانسته پوسته قدیمی خود را شکند و بتنه بر اصول علمی و استاندارد و با وقوف به مسئولیت اجتماعی، توسعه را از اهم برنامه‌های علمی داند و دلیل این مدعا را می‌توان در توفیق معرفی و فروش بالغ بر ۵۰۰ نوع محصول تولیدی دانست.

امروز سهم زیادی از سبد محصولات غذایی و شوینده‌های مختلف مورد نیاز خانواده ایرانی را محصولات هلدینگ داروگر تهیه و عرضه می‌کند و این یعنی، در این نهد و اندی سال فعالیت، رسالتمان را که همانا ارتقای کیفیت و برندسازی در محصولات غذایی، بهداشتی است، تثبیت کرده و با پشتوانه سرمایه انسانی وفادار و محصولات باکیفیت و استاندارد، تجربه حاصل شده افتخار و موهبتی است که نخست به پروردگار مهربان مدیون و دوم به همراهی، توان همکاران و مشتریان به عنوان سرمایه اصلی هستیم.

به امید رشد ترقی و بالندگی و رشد جهانی محصولات ایرانی در صنایع مختلف و کلیدی.

بیژن اسماعیلی

مدیر هلدینگ داروگر